

Lituanistinės mokyklos - Lietuvos švietimo sistemos dalis

Sandra Petraškaitė-Pabst

VLB Tarybos ir valdybos narė švietimo reikalams

Informacijos apie Vokietijoje veikiančias lituanistines mokyklas randama mažai, tačiau užsienio lietuvių susidomėjimas jomis sparčiai auga. Š. m. birželio 21-23 dienomis Birštone įvykusiame ir bendram tikslui lituanistinių mokyklų vadovus subūrusiame seminare dalyvavo ir Miuncheno Lietuvių Bendruomenės pirmininkė, Miuncheno lituanistinės mokyklos kuratorė, Miuncheno universiteto doktorantė Irma Petraitytė-Lukšienė.

Kalbiname I. Petraitytę-Lukšienę apie Miuncheno lituanistinės mokyklos veiklą bei dalinamės jos išpūdžiais iš įvykusio seminaro.

Gerb. Irma, seminaro metu Tu atstovavai ir pristatei Miuncheno lituanistinę mokyklą. Papasakok trumpai apie jos dabartinę situaciją - džiaugsmus ir rūpesčius.

Irma Petraitytė-Lukšienė.

Asm. archyvo nuotr.

Miuncheno lituanistinė mokykla, kurią 1952 metais kaip „vargo mokyklą“ įkūrė pabėgėliai iš Lietuvos, šiemet švęs 65 metų gimtadienį. Suvokiant šios mokyklos

atsiradimo aplinkybes bei priežastis, didžiuojamės, jog galime ją toliau auginti ir stiprinti, pritaikant mūsų dienų idėjas ir mąstymą.

Šiandien mokykla dirba gan sėkmingai, turi penkias skirtingo amžiaus mokinių grupes (45 vaikai) ir keturias mokytojas. Dirbame trimis kryptimis: susitikimai su mamoms ir jų kūdikiais, lituanistinis ugdymas ir paauglių psichologija. Šiais metais pradėjome organizuoti susitikimus su mamoms, auginančiomis nuo 0 iki 3 metų vaikus tam, kad mamos turėtų galimybę bendrauti, keistis idėjomis, mokintis lietuviškų dainų. Tuo pat metu mes bendraujame ir su mažaisiais, žaidžiame, mankštiname jų pirštukus, dainuojame lopšines. Miunchene gyvena daug jaunų šeimų, studentų, tad atpažinome didelį poreikį tokios grupės atsiradimui.

Kita kryptis - lituanistinė mokykla, kuri suskirstyta į tris grupes: „Nykštukų mokyklėlė“ (3-7 m.), „Saulutė“ (7-11 m.), ir vyresniųjų grupė (11-16 m.). Mokykloje vaikai mokosi kalbėti lietuviškai, pažinti raides, skaityti, rašyti, kurti dialogus, klausyti ir girdėti kitą pašnekovą. Naudojami *Montesori* mokymosi principai, kartu pasitelkiant kūrybiškumą, muziką ir judesį.

Taip pat veikia sekmadieninė paauglių psichologijos grupė, pavadinimu „Aš, mano pasaulis ir kiti“ (11 - 16 m.). Žinome, jog paauglystė yra nelengvas žmogaus gyvenimo laikotarpis, kuomet jaunas žmogus pergyvena staigius kūno pokyčius, lydimus nesaugumo jausmo, konfliktinių, krizinių momentų. Paaugliui yra svarbu atrasti save ir savo vietą pasaulyje. Kaip taikliai pastebi grupės vadovė psichologė Ieva Krivickaitė: „Neapibrėžtas savęs suvokimas (kas aš: dar vaikas ar jau suaugęs?), vertybių perkainojimas, neišvengiamai sąlygoja pasikeitimus socialinėje erdvėje, kartais dramatiškus. Tai naujos erdvės ir pojūčių ieškojimas, ribų testavimas, „Aš“ koncepcijos pertvarkymas, savo identiteto paieška, kuri dažnai veda prie autoritetų neigimo, konfrontacijos su nustatytomis taisyklėmis, „bendraminčių“ grupuočių sukūrimo. Šitos savasties ir tapatybės paieškos tampa dar sudėtingesnės gyvenant daugiakultūrinėje aplinkoje. Būtent šių neformalių susitikimų, kurie vyksta gimtąja kalba, ir yra užduotis, suteikti paaugliams papildomą galimybę pabendrauti su bendraamžiais jiems aktualiomis temomis, pabandyti surasti bendrystę ir atsakymus į rūpimus klausimus. Tėvams, auginantiems vaikus daugiakultūrinėje ir daugiakalbėje aplinkoje, taip pat yra reikalingi papildomi pokalbiai, patirčių apsikaitimai, kaip auklėti sūnų ar dukterį daugiakultūrinėje aplinkoje. Todėl pradėjome plėsti mokyklos profilį ir organizuoti mokslinius pranešimus šiomis temomis, kaip kad pranešimas ir diskusija kartu su dr. Sandra Petraškaite-Pabst apie dvikalbį auklėjimą, jo ypatumus ir iššūkius. Šio

pranešimo metu viena mama paklausė: „Tai, reiškia, mes taip pat esame dvikalbiai ir dvikultūriai“?

Tokio pobūdžio seminare dalyvavai pirmą kartą. Ką naujo išmokai? Su kokiomis mintimis sugrįžai į Miuncheną?

Šio seminaro metu buvo akivaizdu, kad lituanistinis ugdymas įvairiose pasaulio šalyse turi būti ne tik vietinių lietuvių bendruomenių užduotis, tačiau pirmoje vietoje – didžiulė Lietuvos atsakomybė. Todėl mane nudžiugino žinia, jog ŠMM ir Vyriausybė pradeda į lituanistines mokyklas žiūrėti kaip Lietuvos švietimo sistemos dalį. Tikiuosi, kad bus sistemingai ir atsakingai prie to dirbama. Svarbi patirtis buvo pamatyti Miuncheno lituanistinę mokyklą kitų lituanistinių mokyklų nuo Sidnėjaus iki Bostono, ypač kaimyninių Europos šalių, kontekste. Tuomet išryškėja savos mokyklos stipriosios pusės ir vietos, kurias reikėtų patobulinti. Įsiminė Čikagos lituanistinę mokyklą, išleidusi savo mokiniams pritaikytus vadovėlius, sukurtus pagal pradinių klasių ugdymo programą, tam, kad kitose pasaulio šalyse gimę ar užaugę vaikai, grįžę į Lietuvą, turėtų galimybę mokintis Lietuvoje. Bostono lituanistinę mokyklą taip pat paliko didelį įspūdį, sukūrusi lietuvių kalbos pradinio ugdymo programą savaitgalinėms JAV mokykloms. Gailutė Urbonaitė, mokyklos vadovė, pastebėjo, jog šiems vaikams lietuvių kalba yra visgi ne gimtoji, o paveldėta. Mokyklos tikslas yra mokyti kalbos, o ne apie kalbą. Svarbiausia, vartoti kalbą ir kartu įgyti socialinės kompetencijos pradmenis. Londono mokykla „Obelėlė“ paliko įspūdį dėl kasmetinių stovyklų, artimai bendradarbiaujant su Lietuvos savivaldybėmis.

Seminaro metu daug buvo kalbama apie mokinių tėvų motyvaciją vedant vaikus į mokyklą ir tėvų dalyvavimą mokyklos veikloje. Mokyklų patirtys, priklausomai nuo valstybės, yra skirtingos. Tačiau dažnai kartojosi pasakojimai, kad vaikai yra tuomet vedami į lituanistinę mokyklą, kai jų tėvai atpažįsta konkrečią ir tiesioginę naudą. Lietuvių kalbos mokėjimas pats savaime, daugeliu atvejų, deja, nėra priežastis, mokyti vaikus lietuvių kalbos. Gaunant kreditus po mokyklos baigimo, į kuriuos būtų atsižvelgiama stojant į universitetą (neformalių kompetencijų įforminimas) – yra svarus argumentas. Šiam tikslui pasiekti, lituanistinė veikla turėtų vykti, žinoma, tarpvalstybiniu lygmeniu. Prie nemotyvacijos vesti vaikus į lituanistinę mokyklą prisideda, žinoma, ir intensyvus šeimų užimtumas, nuovargis, prioritetų paskirstymas. Šviečianti saulė gali nulemti apsisprendimą išvykti į gamtą, užuot nuvedus vaiką į lietuvių kalbos pamoką. Kita medalio pusė yra ir paties mokinio motyvavimas, kuris galėtų vykti per kokybišką mokinio ir mokytojo

dialogą, vaikų įtraukimą į bendrą mokyklos veiklą, užduočių įvairovę, leidžiant vaikams tapti tyrinėtojais. Tačiau ne tik. Vėlgi prisideda pačių tėvų vidinė motyvacija bei džiaugsmas vaiko pasiektais rezultatais, papildomas vaikų lavinimas namuose. Daugelio pranešimų ir pokalbių metu kartojosi ta pati dilema, kad tėvai, net abu būdami lietuviais, su vaiku namie kalba pvz. vokiškai ar angliškai. Neretai vyrauja įsitikinimas, kad, kalbant tarpusavyje tos valstybės kalba, bus lengviau integruotis esamoje visuomenėje. Buvo prieita išvada, kad greičiausiai išvykę lietuviai nevertina savęs kaip tautos, nesididžiuoja būdami jos dalimi. Tad ir vengia kalbėti lietuviškai, nemoko vaikų gimtosios kalbos arba sąmoningai stengiasi neprisijungti prie lietuvių bendruomenės veiklos. Savo pranešimo metu aš taip pat kalbėjau apie stipresnę komunikaciją su tėvais ir būtinybę šviesti tėvus daugiakalbystės ir daugiakultūriškumo temomis, kas galėtų būti ir lituanistinių mokyklų bei pačių bendruomenių užduotis, žinoma, su stipriu Lietuvos institucijų palaikymu, papildomu mokytojų skatinimu. Lietuvos institucijos turėtų ne tik finansiškai remti lituanistinių mokyklų veiklas, tačiau žiūrėti į litaunistines mokyklas kaip į lygiaverčius partnerius.

Kur galėtų tobulėti pačios mokyklos? Stipriau dirbti prie aiškios mokyklos filosofijos, aiškaus tėvų įsitraukimo į mokyklos veiklą plano, tėvų lyderystės ugdymo ir asmeninio augimo skatinimo, daugiau, moksleivio pasiekimų įvertinimo, kūrybiškos ir žaismingos veiklos, vietinės valstybės švietimo sistemos išmanymo.

Tokiuose seminaruose vyksta mokymasis impulsinių paskaitų ir patirties lituanistinėse mokyklose pasidalijimo dėka?

Taip. Tokia seminaro forma padeda sujungti idėjas su praktika.

Kokias idėjas galvoji perimti planuodama Miuncheno lituanistines mokyklėles darbą?

Po šio seminaro įgijau dar daugiau noro ir motyvacijos realizuoti jau anksčiau kilusias idėjas, tokias kaip - oficialiai užregistruoti Miuncheno lituanistinę mokyklą (šiuo metu ji veikia kaip MLB iniciatyva), tam, kad praplėsti mokyklos galimybių ratą, kaip kad dalyvauti mainų programose su kitomis mokyklomis ar kviestis praktikantus iš Lietuvos ir kitų valstybių. Daugiau sieksime kooperacijų su Miuncheno miesto organizacijomis, kaip kad *Mütterzentrum*, kuris apjungia įvairias pasaulio kalbas, taipogi patirčių keitimosi su kitų tautinių bendruomenių

kalbų mokyklomis Miunchene. Sieksime ir tiesioginio bendradarbiavimo su Miuncheno universitetu, bendrai rengiant pranešimus daugiakalbystės temomis. Taip pat ateityje norėtume pasiulyti lietuvių kalbos kursus suaugusiems. Kaip visa apimantis tikslas būtų, mūsų mokyklą integruoti ne tik į Lietuvos, tačiau ir į Miuncheno miesto mokyklų sistemą.

O kokias idėjas norėčiau perimti iš šio seminaro? Išgirdau gražių praktinių pavyzdžių, kaip pavyzdžiui mobili biblioteka ar teatro dirbtuvės vaikams, taip pat gimė idėja kviesti kvalifikuotus pedagogus iš Lietuvos patirčių apsikeitimui, sukurti ilgalaikias programas ir efektyvų mokyklos administravimą. Tačiau labiausiai seminaras paskatino dar kartą apgalvoti mūsų mokyklos misiją. Į klausimą, kodėl mano vaikas turėtų lankyti lituanistinę mokyklą, galėtume atsakyti: nes jis turės galimybę grįžti į Lietuvą studijuoti, gyventi ir taip jam bus užtikrinta teisė į savo gimtąją kalbą.

Dėkoju už pokalbį.

Interviu spausdintas Vokietijos LB leidinio „Informacijos“ 2017 m rugsėjo mėn. numeryje